

N:o 136.

Af herrar A. Sundblad och K. H. G. von Schéele *angående pension åt professor L. F. Nilsons enka Alva Nilson, född Forsman.*

Under åberopande af nedan anförda skäl, få vi undertecknade härmed föreslå, att Riksdagen må bevilja en årlig pension af 800 kronor åt affidne professorn Lars Fredrik Nilsons efterlevande enka Alva Nilson, född Forsman.

Under en tid af omkring 14 år var Nilson lärare i kemi vid Upsala universitet och tillvann sig derunder talrika lärjungars tacksamhet för det intresse och den framgång, hvarmed han ledde deras studier. Samtidigt härmed förvärfvade han sig ett allmänt erkänt anseende såsom en framstående vetenskapsman inom kemiens olika områden. Såsom ett bevis härpå må anföras Nilsons upptäckt af det nya grundämnet Skandium. För första gången efter Berzelii tid gjordes en dylik upptäckt af en svensk man, och denna upptäckt följdes sedan af en rad utmärkta undersökningar af ej mindre än 6 andra grundämnen, hvilka derigenom blefvo till sin natur närmare kända.

År 1882 kallades Nilson af kongl. landtbruksakademien till professor och föreståndare vid dess agrikulturkemiska anstalt. Han lemnade 1883 ej utan tvekan och med saknad den bana, på hvilken han förvärfvat sitt rykte såsom vetenskapsman, och egnade derefter sin tid och sina krafter åt det svenska landtbrukets utveckling. Med relativt små anslag förstod Nilson att inrätta landtbruksakademiens kemiska laboratorium och experimentalfält till en mönsteranstalt, jemförlig med de förnämsta i utlandet. Genom den instruktion, han utarbetade för undersökningarnes

bedrifvande vid de svenska agrikulturkemiska anstalterna och vid inspektioner öfver dessa, införde Nilson likformighet uti det analytiska arbetet, väl behöflig för bibehållandet af förtroendet för samma anstalter.

Genom granskning af olika metoder för fettets bestämning i mjölk och noggrann pröfning af laktokriten och radiatorn m. fl. nyuppfunna liknande instrument gagnade Nilson såväl mjölkkontrollen som mejeriväsendet. Han utarbetade en tillförlitlig metod att skilja margarin från smör och att upptäcka smörets förfalskning med margarin. Han underkastade åtskilliga nya fodermedel för mjölk- och gödboskap en välbehöflig undersökning och pröfning. Nilsons stora arbete öfver näringsvärdet hos Norrlands gräs- och starrväxter har ett varaktigt värde och torde i en framtid få en ej ringa betydelse. Nilson planlade men hann ej utföra undersökningar öfver näringsvärdet hos de lafvar, hvilka utgöra renarnes vinterföda.

Ett ändamålsenligt ordnande af städernas renhållning är onekligen af stor betydelse för landtbruket. Nilson studerade i åtskilliga utländska större städer de olika system, som härför användas, och utredde såväl vetenskapligt som ekonomiskt dessas större eller mindre lämplighet för våra förhållanden. Han kom dervid till det resultat, att renhållningen i städerna bör grundas på användande i stor utsträckning af inhemsk torfmull, hvilket system medför en betydlig vinst för jordbruket.

Nilsons undersökning af de svenska mossarnes och myrarnes värde såsom odlingsmarker torde vara hans värdefullaste arbete i jordbrukets tjänst. De nästan ofruktbara myrarne på Gotland fann han vara så rika på organiska kväfvehaltiga ämnen, att samma myrar genom tillförande af kali och fosforsyra kunde blifva en ypperlig jordmån för odling af sockerbeter. Nilson har härigenom gifvit uppslaget till betodlingen och sockerindustrien på Gotland.

Nilsons undersökning af Wiborgh-fosfatets värde såsom växtnäringsämne torde blifva af stort praktiskt värde. På Wiborghs upptäckt och Nilsons noggranna undersökningar grundar sig den industri, som söker i stor skala för jordbruket tillgodogöra apatiten i Gellivare-malmen. Hvilken vigt denna industri skall få för vårt land synes deraf, att svenska jordbrukets årliga behof af fosforsyra kan anslås till omkring 20 millioner kilogram, hvaraf största delen eller omkring 18 millioner utländskt vara hitills ansetts vara behöflig.

De flesta grenar af landtbruksnäringen beröras af Nilsons arbeten, och det finnes ingen provins i Sverige, hvars landthushållning ej omedelbart eller medelbart dragit nytta af dennes arbeten. Nilsons stora förtjenster om svenska landtbrukets utveckling synas oss förtjenta af

erkänsla från nationens sida, och bästa sättet härför torde vara att bevilja en pension åt hans enka för hennes återstående lifstid, hvilken pension ej kan anses obehöflig.

Professor Nilson var i sitt enskilda lif sparsam och i affärer en ordningens man. Han lefde på sin lön utan skuldsättning och utan att söka biförtjenster. Hans obetydliga fädernearf bibehölls, men kunde ej nämnvärdt förökas, det bestod af en liten landtgård, hvilken för närvarande icke lär gifva någon vidare afkastning, och af några lottbref, hvarå utdelningen hittills torde hafva varit mycket ringa. Nilsons efterlemnade enka och tvenne oförsörjda döttrar äro för sin utkomst väsentligen hänvisade till ofvan antydda inkomster och en lifränta af omkring 1,400 kronor, utgående från allmänna enke- och pupillkassan.

Begärd pension afslås stundom på den grund, att ett bifall dertill skulle kunna anföras såsom ett betänkligt prejudikat för framtiden. Ett sådant skäl för afslag kan emellertid vid detta tillfälle ej med fog åberopas. Få vi i en framtid en om det svenska landtbruket *lika förtjent* vetenskapsman som Nilson, så vinnas derigenom så stora fördelar för vårt svenska landtbruk och dess många idkare, att Riksdagen med tacksamhet bör kunna bevilja en pension åt dennes efterlevande.

Om remiss till utskott anhålles.

Stockholm den 28 januari 1900.

A. Sundblad.

K. H. Gez. von Schéele.

Uti motionens syfte instämma:

Nils Wallmark.

Pehr Svensson.